

Συνοπτική παρουσίαση της γνωμοδότησης του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων σχετικά με τις δύο προτάσεις κανονισμών για τη θέσπιση πλαισίου διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων πληροφοριών μεγάλης κλίμακας της ΕΕ

[Το πλήρες κείμενο της παρούσας γνωμοδότησης είναι διαθέσιμο στην αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα στον δικτυακό τόπο του ΕΕΠΔ www.edps.europa.eu]

(2018/C 233/07)

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι τρέχουσες πιεστικές προκλήσεις που συνδέονται με την ασφάλεια και τη διαχείριση των συνόρων, απαιτείται ευφύεστερη χρήση των πληροφοριών τις οποίες έχουν ήδη στη διάθεσή τους οι αρμόδιες δημόσιες αρχές. Για τον λόγο αυτόν, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε διαδικασία για να επιτευχθεί η διαλειτουργικότητα των (υφιστάμενων και μελλοντικών) συστημάτων πληροφοριών μεγάλης κλίμακας της ΕΕ στους τομείς της μετανάστευσης, του ασύλου και της ασφάλειας. Τον Δεκέμβριο του 2017, η Επιτροπή εξέδωσε δύο προτάσεις κανονισμών με τους οποίους θα θεσπιστεί νομικό πλαίσιο για τη διαλειτουργικότητα μεταξύ των συστημάτων πληροφοριών μεγάλης κλίμακας της ΕΕ.

Η διαλειτουργικότητα, υπό την προϋπόθεση ότι εφαρμόζεται με ορθά μελετημένο τρόπο και με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων, μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο, το οποίο θα εξυπηρετήσει τις θεμιτές ανάγκες των αρμόδιων αρχών που χρησιμοποιούν συστήματα πληροφοριών μεγάλης κλίμακας και θα συμβάλει στην ανάπτυξη αποτελεσματικής και αποδοτικής ανταλλαγής πληροφοριών. Η διαλειτουργικότητα δεν αποτελεί αποκλειστικά ή πρωτίστως τεχνική επιλογή, αλλά κυρίως πολιτική επιλογή, η οποία μπορεί να έχει σημαντικές νομικές και κοινωνικές συνέπειες οι οποίες δεν μπορούν να καλυφθούν με τον μανδύα υποτιθέμενων τεχνικών αλλαγών. Η απόφαση του νομοθέτη της ΕΕ να εξασφαλίσει τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων ΠΠ μεγάλης κλίμακας δεν θα επηρεάσει απλώς με μόνιμο και καθοριστικό τρόπο τη δομή και τον τρόπο λειτουργίας τους, αλλά θα μεταβάλει επίσης τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύονταν έως σήμερα οι νομικές αρχές στον τομέα αυτόν και, ως εκ τούτου, θα αποτελέσει το σημείο αφετηρίας μιας «πορείας χωρίς επιστροφή».

Παρότι ενδεχομένως η εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας επιδιώχθηκε αρχικά μόνον ως μέσο για τη διευκόλυνση της χρήσης των συστημάτων, με τις προτάσεις θα θεσπιστούν νέες δυνατότητες πρόσβασης και χρήσης των δεδομένων που αποθηκεύονται στα διάφορα συστήματα, με σκοπό την καταπολέμηση της υποκλοπής ταυτότητας, τη διευκόλυνση των διαδικασιών εξακρίβωσης στοιχείων ταυτότητας, καθώς και την απλούστευση της πρόσβασης των αρχών επιβολής του νόμου σε συστήματα πληροφοριών που δεν σχετίζονται με την επιβολή του νόμου.

Συγκεκριμένα, με τις προτάσεις δημιουργείται μια νέα κεντρική βάση δεδομένων η οποία θα περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με εκατομμύρια υπηκόους τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των βιομετρικών δεδομένων τους. Λόγω της κλίμακας της εν λόγω βάσης δεδομένων, καθώς και της φύσης των δεδομένων που θα αποθηκεύονται σε αυτήν, οι επιπτώσεις οποιασδήποτε παραβίασης δεδομένων θα μπορούσαν να βλάψουν σοβαρά έναν δυνητικά πολύ μεγάλο αριθμό ατόμων. Εάν οι πληροφορίες αυτές πέσουν ποτέ σε λάθος χέρια, η βάση δεδομένων θα μπορούσε να μετατραπεί σε επικίνδυνο εργαλείο εις βάρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Κατά συνέπεια, έχει ουσιώδη σημασία η δημιουργία ισχυρών νομικών, τεχνικών και οργανωτικών διασφαλίσεων. Απαιτείται επίσης ιδιαίτερη επαγρύπνηση όσον αφορά τους σκοπούς της βάσης δεδομένων, καθώς και τις προϋποθέσεις και τους τρόπους χρήσης της.

Στο πλαίσιο αυτό, ο ΕΕΠΔ τονίζει τη σημασία του να αποσαφηνιστεί περαιτέρω η έκταση του προβλήματος της υποκλοπής ταυτότητας μεταξύ των υπηκόων τρίτων χωρών, ώστε να διασφαλιστεί ότι το προτεινόμενο μέτρο είναι κατάλληλο και αναλογικό. Η δυνατότητα πρόσβασης στην κεντρική βάση δεδομένων για τη διευκόλυνση των διαδικασιών εξακρίβωσης των στοιχείων ταυτότητας στο έδαφος των κρατών μελών θα πρέπει να οριοθετηθεί με αυστηρότερο τρόπο.

Ο ΕΕΠΔ κατανοεί την ανάγκη των αρχών επιβολής του νόμου να έχουν στη διάθεσή τους τα βέλτιστα δυνατά μέσα για την ταχεία ταυτοποίηση των δραστών τρομοκρατικών ενεργειών και άλλων σοβαρών εγκλημάτων. Ωστόσο, η διευκόλυνση της πρόσβασης των αρχών επιβολής του νόμου σε συστήματα που δεν σχετίζονται με την επιβολή του νόμου (δηλαδή σε πληροφορίες τις οποίες λαμβάνουν οι αρχές για άλλους σκοπούς πέραν της επιβολής του νόμου), ακόμη και σε περιορισμένο βαθμό, έχει πολύ σημαντικές επιπτώσεις από την άποψη των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η συστηματική πρόσβαση θα αποτελούσε πράγματι σοβαρή παραβίαση της αρχής του περιορισμού του σκοπού. Ως εκ τούτου, ο ΕΕΠΔ ζητεί τη διατήρηση πραγματικών διασφαλίσεων για τη διαφύλαξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων των υπηκόων τρίτων χωρών.

Τέλος, ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να τονίσει ότι, τόσο από νομική όσο και από τεχνική άποψη, οι προτάσεις προσθέτουν έναν επιπλέον βαθμό πολυπλοκότητας στα υφιστάμενα συστήματα, καθώς και σε εκείνα που βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της προετοιμασίας, με επιπτώσεις οι οποίες είναι δύσκολο να εκτιμηθούν με ακρίβεια στο παρόν στάδιο. Η πολυπλοκότητα αυτή θα έχει επιπτώσεις όχι μόνον όσον αφορά την προστασία δεδομένων, αλλά και τη διακυβέρνηση και την εποπτεία των συστημάτων. Οι ακριβείς επιπτώσεις για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αποτελούν τον πυρήνα του ενωσιακού οικοδομήματος είναι δύσκολο να εκτιμηθούν πλήρως στο παρόν στάδιο. Για τους ανωτέρω λόγους, ο ΕΕΠΔ ζητεί τη διεξαγωγή ευρύτερου διαλόγου σχετικά με το μέλλον της ανταλλαγής πληροφοριών της ΕΕ, της διαχείρισης των πληροφοριών και των τρόπων διασφάλισης των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο αυτό.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Ιστορικό

1. Τον Απρίλιο του 2016 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο *Πιο Ισχυρά και Έξυπνα Συστήματα Πληροφοριών για τα Σύνορα και την Ασφάλεια* ⁽¹⁾, με την οποία ξεκίνησε μια συζήτηση σχετικά με τρόπο με τον οποίο τα συστήματα πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσαν να ενισχύσουν περισσότερο τη διαχείριση των συνόρων και την εσωτερική ασφάλεια.
2. Τον Ιούνιο του 2016, σε συνέχεια της ανακοίνωσης, η Επιτροπή συγκρότησε ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου σχετικά με τα συστήματα πληροφοριών και τη διαλειτουργικότητα. Στην ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου ανατέθηκε το καθήκον της εξέτασης των νομικών, τεχνικών και επιχειρησιακών προκλήσεων για την επίτευξη της διαλειτουργικότητας των κεντρικών συστημάτων της ΕΕ για τα σύνορα και την ασφάλεια ⁽²⁾.
3. Η ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου παρουσίασε τις συστάσεις της αρχικά στην ενδιάμεση έκθεση την οποία εκπόνησε τον Δεκέμβριο του 2016 ⁽³⁾ και αργότερα στην τελική της έκθεση του Μαΐου του 2017 ⁽⁴⁾. Ο ΕΕΠΔ κλήθηκε να λάβει μέρος στις εργασίες της ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου και εξέδωσε δήλωση σχετικά με την έννοια της διαλειτουργικότητας στον τομέα της μετανάστευσης, του ασύλου και της ασφάλειας, η οποία περιλαμβάνεται στην τελική έκθεση της ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου.
4. Με βάση την ανακοίνωση του 2016 και τις συστάσεις της ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου, η Επιτροπή πρότεινε να υιοθετηθεί μια νέα προσέγγιση στο πλαίσιο της οποίας όλα τα κεντρικά συστήματα πληροφοριών της ΕΕ για τη διαχείριση της ασφάλειας, των συνόρων και της μετανάστευσης θα είναι διαλειτουργικά ⁽⁵⁾. Η Επιτροπή ανακοίνωσε την πρόθεσή της να εργαστεί για τη δημιουργία ευρωπαϊκής πύλης αναζήτησης, κοινής υπηρεσίας αντιστοίχισης βιομετρικών δεδομένων και κοινού αποθετηρίου δεδομένων ταυτότητας.
5. Στις 8 Ιουνίου 2017 το Συμβούλιο εξέφρασε ικανοποίηση για τις απόψεις της Επιτροπής και την προτεινόμενη πορεία για την επίτευξη της διαλειτουργικότητας των συστημάτων πληροφοριών έως το 2020 ⁽⁶⁾. Στις 27 Ιουλίου 2017 η Επιτροπή δρομολόγησε δημόσια διαβούλευση σχετικά με τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ για τα σύνορα και την ασφάλεια ⁽⁷⁾. Η διαβούλευση συνοδεύεται από αρχική εκτίμηση επιπτώσεων.
6. Στις 17 Νοεμβρίου 2017, ως πρόσθετη συνεισφορά, ο ΕΕΠΔ εξέδωσε έγγραφο προβληματισμού σχετικά με τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων πληροφοριών στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης ⁽⁸⁾. Στο έγγραφο αυτό ο ΕΕΠΔ αναγνώρισε ότι η διαλειτουργικότητα, όταν εφαρμόζεται με ορθά μελετημένο τρόπο και σύμφωνα με τις βασικές απαιτήσεις της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας, μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για να αντιμετωπιστούν οι θεμιτές ανάγκες των αρμόδιων αρχών που χρησιμοποιούν συστήματα πληροφοριών μεγάλης κλίμακας και να βελτιωθεί η ανταλλαγή πληροφοριών.
7. Στις 12 Δεκεμβρίου 2017 η Επιτροπή εξέδωσε δύο νομοθετικές προτάσεις («οι προτάσεις») για:
 - κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ (σύνορα και θεωρήσεις) και την τροποποίηση της απόφασης 2004/512/ΕΚ του Συμβουλίου, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 767/2008, της απόφασης 2008/633/ΔΕΥ του Συμβουλίου, του κανονισμού (ΕΕ) 2016/399 και του κανονισμού (ΕΕ) 2017/2226, εφεξής «πρόταση για τα σύνορα και τις θεωρήσεις»·
 - κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου για τη διαλειτουργικότητα μεταξύ των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ (αστυνομική και δικαστική συνεργασία, άσυλο και μετανάστευση), εφεξής «πρόταση για την αστυνομική και δικαστική συνεργασία, το άσυλο και τη μετανάστευση».

⁽¹⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, Πιο Ισχυρά και Έξυπνα Συστήματα Πληροφοριών για τα Σύνορα και την Ασφάλεια, 6.4.2016, COM(2016) 205 final.

⁽²⁾ Ό.π., σ. 15.

⁽³⁾ Ενδιάμεση έκθεση του προέδρου της ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου σχετικά με τα συστήματα πληροφοριών και τη διαλειτουργικότητα, η οποία συστάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Interim report by the chair of the high-level expert group, Δεκέμβριος 2016, διαθέσιμη στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3435&Lang=EL>.

⁽⁴⁾ Τελική έκθεση της ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου σχετικά με τα συστήματα πληροφοριών και τη διαλειτουργικότητα, η οποία συστάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 11 Μαΐου 2017· διατίθεται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3435&Lang=EL>.

⁽⁵⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο, Έβδομη έκθεση προόδου προς την κατεύθυνση μιας αποτελεσματικής και πραγματικής Ένωσης ασφάλειας, 16.5.2017, COM(2017) 261 final.

⁽⁶⁾ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τα επόμενα βήματα για τη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών και την εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ, 8 Ιουνίου 2017: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10151-2017-INIT/el/pdf>.

⁽⁷⁾ Η δημόσια διαβούλευση και η εκτίμηση επιπτώσεων διατίθενται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/home-affairs/content/consultation-interoperability-eu-information-systems-borders-and-security_en.

⁽⁸⁾ https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/17-11-16_opinion_interoperability_en.pdf.

1.2. Στόχοι των προτάσεων

8. Γενικός στόχος των προτάσεων είναι η βελτίωση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων Σένγκεν και η συμβολή στην εσωτερική ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τον σκοπό αυτόν, οι προτάσεις θεσπίζουν ένα πλαίσιο για τη διασφάλιση της διαλειτουργικότητας μεταξύ των υφιστάμενων και των μελλοντικών συστημάτων πληροφοριών μεγάλης κλίμακας της ΕΕ στους τομείς των συννοριακών ελέγχων, του ασύλου και της μετανάστευσης, της αστυνομικής συνεργασίας και της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις.
9. Οι συνιστώσες της διαλειτουργικότητας που θεσπίζονται στο πλαίσιο των προτάσεων θα καλύπτουν:
 - τρία υφιστάμενα συστήματα: το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν (SIS), το σύστημα Eurodac και το σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις (VIS)
 - τρία προτεινόμενα συστήματα τα οποία βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της προετοιμασίας ή της ανάπτυξης:
 - ένα σύστημα επί του οποίου συμφώνησαν προσφάτως οι νομοθέτες της ΕΕ και το οποίο πρέπει να αναπτυχθεί: το σύστημα εισόδου/εξόδου (ΣΕΕ) ⁽¹⁾ και,
 - δύο συστήματα που βρίσκονται ακόμη υπό διαπραγμάτευση: το προτεινόμενο ευρωπαϊκό σύστημα πληροφοριών και άδειας ταξιδιού (ETIAS) ⁽²⁾ και το προτεινόμενο ευρωπαϊκό σύστημα πληροφοριών ποινικού μητρώου για υπηκόους τρίτων χωρών (ECRIS-TCN) ⁽³⁾
 - τη βάση δεδομένων της Interpol για τα κλαπέντα και απολεσθέντα ταξιδιωτικά έγγραφα (SLTD) και
 - δεδομένα της Ευρωπόλ ⁽⁴⁾.
10. Η διαλειτουργικότητα μεταξύ των συστημάτων αυτών εξασφαλίζεται με τέσσερις συνιστώσες:
 - ευρωπαϊκή πύλη αναζήτησης («ESP»),
 - κοινή υπηρεσία αντιστοίχισης βιομετρικών δεδομένων («κοινή BMS»),
 - κοινό αποθετήριο δεδομένων ταυτότητας («CIR») και
 - ανιχνευτής πολλαπλών ταυτοτήτων («MID»).
11. Η ESP θα λειτουργεί ως διαμεσολαβητής μηνυμάτων. Σκοπός της είναι να αποτελέσει μια απλή διεπαφή η οποία θα παρέχει γρήγορα αποτελέσματα αναζήτησης με διαφανή τρόπο. Θα καταστήσει δυνατή την ταυτόχρονη αναζήτηση σε διαφορετικά συστήματα με τη χρήση δεδομένων ταυτότητας (τόσο προσωπικών όσο και βιομετρικών δεδομένων). Με άλλα λόγια, ο τελικός χρήστης θα είναι σε θέση να πραγματοποιεί μία μόνον αναζήτηση και να λαμβάνει αποτελέσματα από όλα τα συστήματα για τα οποία έχει εξουσιοδότηση πρόσβασης αντί να πραγματοποιεί αναζήτηση σε κάθε σύστημα χωριστά.
12. Η κοινή BMS θα αποτελέσει τεχνικό μέσο για τη διευκόλυνση της ταυτοποίησης ενός προσώπου που μπορεί να είναι καταχωρισμένο σε διαφορετικές βάσεις δεδομένων. Θα αποθηκεύει υποδείγματα βιομετρικών δεδομένων (δακτυλικά αποτυπώματα και εικόνες προσώπου) που περιλαμβάνονται στα κεντρικά συστήματα πληροφοριών της ΕΕ (δηλαδή, το SIS, το Eurodac, το ΣΕΕ, το VIS και το ECRIS-TCN). Θα καταστήσει δυνατή, αφενός, την ταυτόχρονη αναζήτηση βιομετρικών δεδομένων που είναι αποθηκευμένα στα διάφορα συστήματα και, αφετέρου, τη σύγκριση των δεδομένων αυτών.
13. Το CIR θα διευκολύνει την ταυτοποίηση των προσώπων, μεταξύ άλλων στο έδαφος των κρατών μελών, και θα συμβάλει επίσης στην απλούστευση της πρόσβασης των αρχών επιβολής του νόμου σε συστήματα πληροφοριών που δεν σχετίζονται με την επιβολή του νόμου. Στο CIR θα αποθηκεύονται προσωπικά και βιομετρικά δεδομένα που είναι καταχωρισμένα στο VIS, στο ECRIS-TCN, στο ΣΕΕ, στο σύστημα Eurodac και στο ETIAS. Τα δεδομένα θα αποθηκεύονται –λογικά διαχωρισμένα– σύμφωνα με το σύστημα πληροφοριών από το οποίο έχουν προέλθει.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/2226 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2017, σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εισόδου/εξόδου (ΣΕΕ) για την καταχώριση δεδομένων εισόδου και εξόδου και δεδομένων άρνησης εισόδου των υπηκόων τρίτων χωρών που διέρχονται τα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών, τον καθορισμό των όρων πρόσβασης στο ΣΕΕ για σκοπούς επιβολής του νόμου και την τροποποίηση της σύμβασης εφαρμογής της Συμφωνίας του Σένγκεν και των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 767/2008 και (ΕΕ) αριθ. 1077/2011 (ΕΕ L 327 της 9.12.2017, σ. 20).

⁽²⁾ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση ευρωπαϊκού συστήματος πληροφοριών και αδειών ταξιδιού (ETIAS), καθώς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 515/2014, (ΕΕ) 2016/399, (ΕΕ) 2016/794 και (ΕΕ) 2016/1624, COM(2016) 731 final, 16.11.2016.

⁽³⁾ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κεντρικού συστήματος εντοπισμού των κρατών μελών που διαθέτουν πληροφορίες σχετικά με καταδικαστικές αποφάσεις εις βάρος υπηκόων τρίτων χωρών και ανιθαγενών (ΥΤΧ/TCN), με σκοπό τη συμπλήρωση και υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφοριών Ποινικού Μητρώου (ECRIS), και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1077/2011 (σύστημα ECRIS-TCN), COM(2017) 344 final, 29.6.2017.

⁽⁴⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/794 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2016, για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ) και την αντικατάσταση και κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 2009/371/ΔΕΥ, 2009/934/ΔΕΥ, 2009/935/ΔΕΥ, 2009/936/ΔΕΥ και 2009/968/ΔΕΥ (ΕΕ L 135 της 24.5.2016, σ. 53).

14. Ο MID θα αποτελέσει ένα μέσο το οποίο θα καθιστά δυνατή τη σύνδεση ταυτοτήτων εντός του CIR και του SIS και θα αποθηκεύει συνδέσμους μεταξύ καταχωρίσεων. Θα αποθηκεύει συνδέσμους στους οποίους θα παρέχονται πληροφορίες όταν εντοπίζονται μία ή περισσότερες βέβαιες ή πιθανές αντιστοιχίσεις και/ή σε περιπτώσεις υποκλοπής ταυτότητας. Θα ελέγχει αν τα δεδομένα που αποτελούν αντικείμενο αναζήτησης ή τα καταχωριζόμενα δεδομένα υπάρχουν σε περισσότερα από ένα από τα συστήματα με σκοπό τον εντοπισμό πολλαπλών ταυτοτήτων (π.χ. ίδια βιομετρικά δεδομένα που συνδέονται με διαφορετικά προσωπικά δεδομένα ή ίδια/παρόμοια προσωπικά δεδομένα τα οποία συνδέονται με διαφορετικά βιομετρικά δεδομένα). Ο MID θα δείχνει τις καταχωρίσεις προσωπικών δεδομένων που έχουν συνδέσμους στα διάφορα συστήματα.
15. Με βάση τις τέσσερις συνιστώσες διαλειτουργικότητας, οι προτάσεις αποσκοπούν στα εξής:
- να παρέχουν στους εξουσιοδοτημένους χρήστες ταχεία, απρόσκοπτη, συστηματική και ελεγχόμενη πρόσβαση στα σχετικά συστήματα πληροφοριών,
 - να διευκολύνουν τις διαδικασίες εξακρίβωσης των στοιχείων ταυτότητας υπηκόων τρίτων χωρών στο έδαφος των κρατών μελών,
 - να εντοπίζουν πολλαπλές ταυτότητες που συνδέονται με το ίδιο σύνολο δεδομένων και
 - να απλουστεύουν την πρόσβαση των αρχών επιβολής του νόμου σε συστήματα πληροφοριών που δεν σχετίζονται με την επιβολή του νόμου.
16. Επιπλέον, βάσει των προτάσεων θα δημιουργηθεί κεντρικό αποθετήριο για την υποβολή εκθέσεων και την κατάρτιση στατιστικών («CRRS»), καθώς και ενιαίος μορφότυπος μηνυμάτων (UMF), ενώ θα θεσπιστούν επίσης αυτοματοποιημένοι μηχανισμοί ελέγχου ποιότητας δεδομένων.
17. Η έκδοση δύο νομοθετικών προτάσεων αντί μίας προκύπτει από την ανάγκη να τηρηθεί η διάκριση μεταξύ των συστημάτων που αφορούν:
- το κεκτημένο του Σένγκεν σχετικά με τα σύνορα και τις θεωρήσεις (δηλαδή το VIS, το ΣΕΕ, το ETIAS και το SIS όπως ρυθμίζεται με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1987/2006),
 - το κεκτημένο του Σένγκεν σχετικά με την αστυνομική συνεργασία ή τα συστήματα που δεν συνδέονται με το κεκτημένο του Σένγκεν (το σύστημα Eurodac, το ECRIS-TCN και το SIS όπως ρυθμίζεται με την απόφαση 2007/533/ΔΕΥ του Συμβουλίου).
18. Οι δύο προτάσεις είναι συναφείς και πρέπει να διαβάζονται συνδυαστικά. Η αριθμηση των άρθρων είναι κατά κύριο λόγο παρόμοια και στις δύο προτάσεις, ενώ παρόμοιο είναι και το περιεχόμενό τους. Ως εκ τούτου, εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά, όταν γίνεται αναφορά σε ένα συγκεκριμένο άρθρο, η παραπομπή αφορά το αντίστοιχο άρθρο και των δύο προτάσεων.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

142. Ο ΕΕΠΔ αναγνωρίζει ότι η διαλειτουργικότητα, όταν εφαρμόζεται με ορθά μελετημένο τρόπο και σύμφωνα με τις βασικές απαιτήσεις της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας, μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο ώστε να αντιμετωπιστούν οι θεμιτές ανάγκες των αρμόδιων αρχών που χρησιμοποιούν συστήματα πληροφοριών μεγάλης κλίμακας και να βελτιωθεί η ανταλλαγή πληροφοριών.
143. Τονίζει ότι η διαλειτουργικότητα δεν αποτελεί πρωτίστως τεχνική επιλογή, αλλά ότι συνιστά κατά πρώτο και κύριο λόγο πολιτική επιλογή η οποία πρέπει να γίνει και θα έχει σημαντικές νομικές και κοινωνικές συνέπειες για τα προσεχή έτη. Δεδομένου ότι παρατηρείται σαφώς μια τάση συνδυασμού των διαφορετικών στόχων του δικαίου και της πολιτικής της ΕΕ (δηλαδή συννοητικοί έλεγχοι, άσυλο και μετανάστευση, αστυνομική συνεργασία και, πλέον, επίσης δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις), καθώς και τάση για χορήγηση στις αρχές επιβολής του νόμου συστηματικής πρόσβασης σε βάσεις δεδομένων που δεν συνδέονται με την επιβολή του νόμου, η απόφαση του νομοθέτη της ΕΕ να εξασφαλίσει τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων ΤΠ μεγάλης κλίμακας δεν θα επηρεάσει απλώς με μόνιμο και καθοριστικό τρόπο τη δομή και τον τρόπο λειτουργίας τους, αλλά θα μεταβάλει επίσης τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύονταν έως σήμερα οι νομικές αρχές στον τομέα αυτόν και, ως εκ τούτου, θα αποτελέσει το σημείο αφετηρίας μιας «πορείας χωρίς επιστροφή». Για τους ανωτέρω λόγους, ο ΕΕΠΔ ζητεί να διεξαχθεί ευρύτερος διάλογος σχετικά με το μέλλον της ανταλλαγής πληροφοριών στην ΕΕ, τη διαχείριση των πληροφοριών και τους τρόπους διασφάλισης των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο αυτό.
144. Οι προτάσεις, όπως παρουσιάζονται, δημιουργούν ενδεχομένως την εντύπωση ότι η διαλειτουργικότητα αποτελεί την τελική συνιστώσα συστημάτων πληροφοριών που βρίσκονται ήδη σε πλήρη λειτουργία (ή, τουλάχιστον, συστημάτων των οποίων οι ιδρυτικές νομικές πράξεις είναι «σταθερές» και βρίσκονται στα τελικά στάδια της νομοθετικής διαδικασίας). Ωστόσο ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι κάτι τέτοιο δεν ισχύει. Στην πραγματικότητα, τρία από τα έξι συστήματα πληροφοριών των οποίων η διασύνδεση επιδιώκεται μέσω των προτάσεων δεν υφίστανται προς το παρόν (ETIAS, ECRIS-TCN και ΣΕΕ), δύο τελούν επί του παρόντος υπό αναθεώρηση (SIS και Eurodac) και ένα πρόκειται να αναθεωρηθεί αργότερα εντός του τρέχοντος έτους (VIS). Είναι σχεδόν αδύνατο να εκτιμηθούν με ακρίβεια οι επιπτώσεις που θα έχει για την ιδιωτική ζωή και την προστασία των δεδομένων ένα εξαιρετικά πολύπλοκο σύστημα με τόσα πολλά «κινητά εξαρτήματα». Ο ΕΕΠΔ υπενθυμίζει ότι είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η συνέπεια μεταξύ των νομικών κειμένων που τελούν ήδη υπό διαπραγμάτευση (ή επίκεινται) και των προτάσεων που έχουν στόχο να εξασφαλιστεί ένα ενιαίο νομικό, οργανωτικό και τεχνικό περιβάλλον για όλες τις δραστηριότητες επεξεργασίας δεδομένων στο εσωτερικό της Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να τονίσει ότι η παρούσα γνωμοδότηση διατυπώνεται με την επιφύλαξη περαιτέρω παρεμβάσεων που ενδέχεται να ακολουθήσουν, καθώς οι διάφορες αλληλένδετες νομικές πράξεις διέρχονται από τα στάδια της νομοθετικής διαδικασίας.

145. Ο ΕΕΠΔ σημειώνει ότι, παρότι ενδεχομένως η εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας επιδιώχθηκε αρχικά μόνον ως μέσο για να διευκολυνθεί η χρήση των συστημάτων, οι προτάσεις θεσπίζουν νέες δυνατότητες πρόσβασης και χρήσης των δεδομένων που αποθηκεύονται στα διάφορα συστήματα, προκειμένου να καταπολεμηθεί η υποκλοπή ταυτότητας, να διευκολυνθούν οι διαδικασίες εξακρίβωσης στοιχείων ταυτότητας και να απλουστευθεί η πρόσβαση των αρχών επιβολής του νόμου σε συστήματα πληροφοριών που δεν σχετίζονται με την επιβολή του νόμου.
146. Όπως έχει ήδη υπογραμμιστεί στο έγγραφο προβληματισμού το οποίο εξέδωσε, ο ΕΕΠΔ τονίζει τη σημασία του να αποσαφηνιστεί περαιτέρω η έκταση του προβλήματος της υποκλοπής ταυτότητας μεταξύ των υπηκόων τρίτων χωρών, ώστε να διασφαλιστεί ότι το προτεινόμενο μέτρο είναι κατάλληλο και αναλογικό.
147. Όσον αφορά τη χρήση των δεδομένων που αποθηκεύονται στα διάφορα συστήματα για να διευκολύνεται η εξακρίβωση των στοιχείων ταυτότητας στην επικράτεια των κρατών μελών, ο ΕΕΠΔ επισημαίνει ότι ο σκοπός της χρήσης αυτής, δηλαδή η καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης και η συμβολή σε υψηλό επίπεδο ασφάλειας, διατυπώνεται με υπερβολικά γενικό τρόπο και θα πρέπει να περιοριστεί αυστηρά και να καθοριστεί επακριβώς στις προτάσεις ώστε να συμμορφώνεται με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ΕΕΠΔ θεωρεί, ειδικότερα, ότι η πρόσβαση στο CIR για την εξακρίβωση των στοιχείων ταυτότητας υπηκόου τρίτης χώρας προκειμένου να διασφαλιστεί υψηλό επίπεδο ασφάλειας θα πρέπει να επιτρέπεται μόνον όταν υπάρχει πρόσβαση για τον ίδιο σκοπό σε παρόμοιες εθνικές βάσεις δεδομένων (π.χ. μητρώο υπηκόων/κατοίκων κ.λπ.) και υπό τις ίδιες προϋποθέσεις. Συνιστά δε το σημείο αυτό να καταστεί σαφές στις προτάσεις. Σε αντίθετη περίπτωση, θα δημιουργηθεί η εντύπωση ότι οι προτάσεις βασίζονται στην παραδοχή ότι οι υπήκοοι τρίτων χωρών συνιστούν εξ' ορισμού απειλή για την ασφάλεια. Ο ΕΕΠΔ συνιστά επίσης να διασφαλιστεί ότι η πρόσβαση στα δεδομένα για να εξακριβωθεί η ταυτότητα ενός προσώπου στο πλαίσιο διαδικασίας ελέγχου θα πρέπει να επιτρέπεται:
- καταρχήν, παρουσία του προσώπου και
 - όταν το πρόσωπο δεν είναι σε θέση να συνεργαστεί και δεν διαθέτει έγγραφο το οποίο να πιστοποιεί την ταυτότητά του ή,
 - αρνείται να συνεργαστεί ή,
- όταν υπάρχουν δικαιολογημένοι ή βάσιμοι λόγοι να θεωρείται ότι τα έγγραφα που προσκομίζονται είναι πλαστά ή ότι το πρόσωπο δεν λέει την αλήθεια σχετικά με την ταυτότητά του.
148. Ο ΕΕΠΔ κατανοεί την ανάγκη των αρχών επιβολής του νόμου να έχουν στη διάθεσή τους τα βέλτιστα δυνατά μέσα για την ταχεία ταυτοποίηση των δραστών τρομοκρατικών ενεργειών και άλλων σοβαρών εγκλημάτων. Ωστόσο, η κατάργηση πραγματικών διασφαλίσεων που έχουν θεσπιστεί για τη διαφύλαξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων με κύριο σκοπό την επίτευξη της διαδικασίας δεν είναι αποδεκτή. Ως εκ τούτου, συνιστά να προστεθούν στο άρθρο 22 παράγραφος 1 των προτάσεων οι προϋποθέσεις που συνδέονται με την ύπαρξη βάσιμων λόγων, τη διεξαγωγή προηγούμενης έρευνας σε εθνικές βάσεις δεδομένων και την πραγματοποίηση αναζήτησης στο αυτόματο σύστημα αναγνώρισης δακτυλικών αποτυπωμάτων των άλλων κρατών μελών βάσει της απόφασης 2008/615/ΔΕΥ, πριν από τη διεξαγωγή οποιασδήποτε αναζήτησης στο κοινό αποθετήριο δεδομένων ταυτότητας. Επιπλέον, θεωρεί ότι η συμμόρφωση με τις προϋποθέσεις πρόσβασης ακόμη και σε περιορισμένες πληροφορίες, όπως η ένδειξη θετικού/αρνητικού αποτελέσματος, θα πρέπει να επαληθεύεται σε κάθε περίπτωση, ανεξαρτήτως της περαιτέρω πρόσβασης στα δεδομένα τα οποία είναι αποθηκευμένα στο σύστημα και από τα οποία προέκυψε το θετικό αποτέλεσμα.
149. Ο ΕΕΠΔ θεωρεί ότι θα πρέπει να καταδειχθούν σαφέστερα η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα της χρήσης των δεδομένων που αποθηκεύονται στο ECRIS-TCN για τον εντοπισμό πολλαπλών ταυτοτήτων και για τη διευκόλυνση των διαδικασιών εξακρίβωσης στοιχείων ταυτότητας. Απαιτείται επίσης η αποσαφήνιση της συμβατότητας της χρήσης των δεδομένων αυτών με την αρχή του περιορισμού του σκοπού. Ως εκ τούτου, ο ΕΕΠΔ συνιστά να διασφαλιστεί στις προτάσεις ότι η πρόσβαση και η χρήση των δεδομένων που αποθηκεύονται στο ECRIS-TCN είναι δυνατή αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς του ECRIS-TCN, όπως ορίζονται στη σχετική νομική πράξη.
150. Ο ΕΕΠΔ επικροτεί το γεγονός ότι οι προτάσεις αποσκοπούν στη δημιουργία εναρμονισμένου τεχνικού περιβάλλοντος εντός του οποίου τα διάφορα συστήματα θα συνεργάζονται για την παροχή ταχείας, απρόσκοπτης, ελεγχόμενης και συστημικής πρόσβασης στις πληροφορίες τις οποίες χρειάζονται οι διάφοροι ενδιαφερόμενοι φορείς για την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Υπενθυμίζει ότι οι θεμελιώδεις αρχές προστασίας των δεδομένων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε όλα τα στάδια της υλοποίησης των προτάσεων και, κατά συνέπεια, συνιστά να συμπεριληφθεί στις προτάσεις η υποχρέωση του eu-LISA και των κρατών μελών να τηρούν τις αρχές της προστασίας δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξ' ορισμού.
151. Πέραν των γενικών παρατηρήσεων και των κύριων ζητημάτων που προσδιορίζονται ανωτέρω, ο ΕΕΠΔ διατυπώνει πρόσθετες συστάσεις σχετικά με τις ακόλουθες πτυχές των προτάσεων:
- τη λειτουργικότητα της ESP, της κοινής BMS, του CIR και του MID,
 - τις χρονικές περιόδους διατήρησης των δεδομένων στο CIR και στον MID,
 - τη μη αυτόματη επαλήθευση των συνδέσμων,
 - το κεντρικό αποθετήριο για την υποβολή εκθέσεων και την κατάρτιση στατιστικών,

- την κατανομή των ρόλων και των αρμοδιοτήτων μεταξύ του eu-LISA και των κρατών μελών,
- την ασφάλεια των συνιστωσών διαλειτουργικότητας,
- τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων,
- την πρόσβαση από το προσωπικό του eu-LISA,
- τη μεταβατική περίοδο,
- τα αρχεία καταχωρίσεων και
- τον ρόλο των εθνικών εποπτικών αρχών και του ΕΕΠΔ.

152. Ο ΕΕΠΔ είναι διαθέσιμος για την παροχή περαιτέρω συμβουλών σχετικά με τις προτάσεις κανονισμού, καθώς και σχετικά με οποιαδήποτε κατ' εξουσιοδότηση ή εκτελεστική πράξη που θα εκδοθεί δυνάμει των εν λόγω προτάσεων και η οποία μπορεί να έχει αντίκτυπο στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Βρυξέλλες, 19 Μαρτίου 2018.

Giovanni BUTTARELLI

Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων
